

PRAWA AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE W MASIE UPADŁOŚCI

Adrian Niewęglowski

Polecamy w serii:

Sytuacja prawna użytkownicy w prawie patentowym

Marta Sznajder

Naruszenie praw autorskich i praw pokrewnych w związku z funkcjonowaniem wyszukiwarek internetowych

Andrzej Hańderek

Zasada proporcjonalności w prawie autorskim w Unii Europejskiej

Ryszard Markiewicz

Zgłoszenie znaku towarowego w złej wierze

Joanna Adamczyk

Pojęcie utworu w prawie autorskim

Ewa Laskowska-Litak

Prawnoautorska ochrona programów komputerowych

Zbigniew Okoń

Kulinaria w polskim prawie własności intelektualnej

Piotr Ślęzak

Prawna ochrona treści cyfrowych

Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz

Media w erze cyfrowej. Wyzwania i zagrożenia

redakcja naukowa *Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz,*

Monika Nowikowska, Krzysztof Wąsowski

Wpływ decyzji Urzędu Patentowego RP na postępowanie cywilne w sprawach z zakresu prawa własności przemysłowej

Arkadiusz Sadza

Ochrona wzorów użytkowych

Marcin Balicki

Tłumaczenie w prawie autorskim

Jakub Doliński

Test trójstopniowy w prawie autorskim. Paradygmaty prawa autorskiego

Piotr Niezgódka

Domeny internetowe. Teoria i praktyka

redakcja naukowa *Ireneusz Matusiak*

Ustalenie kwoty stosownego wynagrodzenia za naruszenie autorskich praw majątkowych

Łukasz Maryniak

Naukowe i krytyczne wydania tekstów jako przedmiot prawa autorskiego i praw pokrewnych

Bohdan Widła

Ograniczenia ochrony patentowej a naruszenie patentu

Justyna Ożegalska-Trybalska

Pośrednicy internetowi w prawie Unii Europejskiej.

Rola i obowiązki wobec treści użytkowników

Magdalena Piech

PRAWA AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE W MASIE UPADŁOŚCI

Adrian Niewęłowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja dofinansowana ze środków
Funduszu Wsparcia Twórców Stowarzyszenia KOPIPOL

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Stan prawny na 20 września 2024 r.

Dr hab. Adrian Niewęglowski, prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie, nr ORCID: 0000-0002-0948-9813

Redakcja serii
Ryszard Markiewicz, Andrzej Matlak, Alicja Pollesch

Recenzenci
Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki
Prof. dr hab. Ryszard Skubisz

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktorka prowadząca
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024
© Copyright by Adrian Niewęglowski

ISBN 978-83-8358-940-4
ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	17
Rozdział I	
Wejście praw autorskich i pokrewnych do masy upadłości	27
1. Uwagi wstępne	27
2. Dynamiczny model praw autorskich i pokrewnych w masie upadłości.....	37
3. Mienie wyłączone z postępowania upadłościowego a prawa autorskie	45
3.1. Założenia wstępne	45
3.2. Dopuszczalność prowadzenia egzekucji z autorskich praw majątkowych.....	51
3.2.1. Spór w kwestii znaczenia ograniczeń egzekucyjnych praw autorskich dla masy upadłości	51
3.2.2. Analiza prawnoporównawcza.....	55
3.2.3. Wnioski dla polskiego prawa	79
3.3. Autorskie prawa osobiste.....	93
3.4. Problem umownego wyłączenia zbywalności autorskich praw majątkowych.....	103
3.5. Niezbywalne wynagrodzenia (honoraria) twórców.....	111
4. Podmiotowe aspekty upadłości w zakresie prawa autorskiego.....	117
4.1. Twórca jako upadły	117
4.2. Następca prawny autora jako upadły	125

4.3. Współtwórca jako upadły.....	134
4.4. Autor pozostający w związku małżeńskim jako upadły.....	140
4.5. Wspólnik spółki cywilnej (podmiot autorskich praw majątkowych) jako upadły.....	146
5. Ogłoszenie upadłości a obciążenia rzeczowe na autorskich prawach majątkowych.....	151
6. Problem przeniesienia autorskich praw majątkowych na zabezpieczenie.....	156
7. Prawa pokrewne w masie upadłości.....	160
8. Upadłość podmiotu praw autorskich a pozycja uprawnionych z tytułu praw pokrewnych.....	166
9. Uwagi końcowe.....	174

Rozdział II

Umowy w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych

a upadłość.....	187
1. Uwagi wstępne.....	187
2. Rodzaje umów autorskich w kontekście ogłoszenia upadłości.....	191
3. Upadłość a umowy o stworzenie utworu połączone z przeniesieniem praw autorskich.....	193
4. Umowy o przeniesienie praw majątkowych do utworu istniejącego a kwestia upadłości.....	201
4.1. Zagadnienia wspólne. Przyjęcie utworu a wejście praw autorskich do masy upadłości.....	201
4.2. Klauzule zastrzegane przez strony umów autorskich na wypadek upadłości.....	205
4.2.1. Roszczenie o zwrotne przeniesienie autorskich praw majątkowych w razie upadłości.....	205
4.2.2. Automatyczne przejście autorskich praw majątkowych na zarządcę powierniczego.....	211
4.2.3. Umowy przenoszące prawa autorskie połączone z obowiązkiem rozpowszechnienia utworu.....	216
5. Wpływ ogłoszenia upadłości na umowy licencyjne.....	224
5.1. Uwagi wstępne.....	224

5.2. Problem rozwiązania umowy licencyjnej przez syndyka.....	231
5.2.1. Analiza prawnoporównawcza.....	231
5.2.2. Wnioski dla wykładni prawa polskiego	259
5.3. Problem oddziaływania rozwiązania umowy licencyjnej przez syndyka na sublicencje.....	272
5.4. Prawo Unii Europejskiej a umowy licencyjne w postępowaniu upadłościowym.....	280
5.5. Antycypowanie ogłoszenia upadłości w umowach licencyjnych.....	285
5.5.1. Kwestie wstępne	285
5.5.2. Klauzule rozwiązujące umowę w razie upadłości licencjobiorcy.....	287
5.5.3. Postanowienia umowne chroniące licencjobiorcę przed skutkami utraty licencji.....	293
5.5.4. Wnioski	305
6. Ogłoszenie upadłości a umowy odnoszące się do egzemplarzy	306
7. Obrót elektronicznym majątkiem upadłego po ogłoszeniu upadłości	310
8. Uwagi końcowe.....	311

Rozdział III

Zarządzanie i likwidacja masy upadłości obejmującej prawa autorskie i prawa pokrewne.....	317
1. Uwagi wstępne	317
2. Inwentaryzacja i zasady wyceny praw autorskich i pokrewnych w masie upadłości.....	319
2.1. Spis inwentarza	319
2.2. Wycena praw autorskich i pokrewnych wchodzących w skład masy upadłości	327
3. Plan likwidacyjny oraz zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi przez syndyka.....	336
3.1. Plan likwidacyjny oraz sprawozdanie finansowe	336
3.2. Zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi przez syndyka.....	341

3.2.1. Zasady ogólne. Relacje syndyka z innymi podmiotami.....	341
3.2.2. Dochodzenie ochrony przez syndyka a problem legitymacji licencjobiorcy wyłącznego	350
4. Sprzedaż przedsiębiorstwa dłużnika w całości	356
4.1. Uwagi wstępne. Tryby sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego.....	356
4.2. Wpływ sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego na prawa autorskie i pokrewne.....	362
4.2.1. Problem oznaczenia praw autorskich i pokrewnych w umowie sprzedaży przedsiębiorstwa	362
4.2.2. Skutki sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego dla praw autorskich i pokrewnych	372
4.3. Konsekwencje sprzedaży przedsiębiorstwa dla licencji z zakresu prawa autorskiego	376
4.3.1. Aktualny stan prawa polskiego	376
4.3.2. Przejście licencji na nabywcę przedsiębiorstwa upadłego w obcych systemach prawnych.....	384
4.3.3. Wnioski i postulaty <i>de lege ferenda</i> dla prawa polskiego	397
4.3.4. Problem umowy o depozyt kodu źródłowego programu komputerowego upadłego.....	401
5. Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postępowaniu upadłościowym	404
5.1. Prawa autorskie i pokrewne a zorganizowana część przedsiębiorstwa upadłego.....	404
5.2. Reżim prawny umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa w upadłości.....	407
6. Przejęcie lub sprzedaż praw autorskich i pokrewnych w przypadku zastawu rejestrowego	411
6.1. Zagadnienia wspólne. Przedmiot zastawu rejestrowego.....	411
6.2. Problemy szczegółowe. Zastaw rejestrowy na zbiorze praw autorskich i pokrewnych	413
7. Likwidacja praw autorskich i pokrewnych wchodzących w skład masy upadłości	417

7.1. Założenia ogólne likwidacji praw autorskich i pokrewnych upadłego.....	417
7.2. Skutki likwidacji praw autorskich i pokrewnych poprzez sprzedaż w upadłości	421
7.3. Kumulacja i kolizja praw autorskich i pokrewnych z innymi prawami podmiotowymi.....	425
7.3.1. Sprzedaż praw autorskich i pokrewnych upadłego a problem ochrony kumulatywnej.....	425
7.3.2. Problem kombinowanych dóbr niematerialnych w sferze prawa autorskiego	428
7.4. Wykonanie praw autorskich lub pokrewnych wchodzących w skład masy upadłości	431
8. Układ w upadłości.....	433
9. Międzynarodowe postępowanie upadłościowe a prawa autorskie i pokrewne.....	438
9.1. Kwestie wstępne. Problem terytorialności majątkowych praw autorskich i pokrewnych.....	438
9.2. Zagadnienia szczegółowe. Przebieg postępowania	442
10. Uwagi końcowe.....	452

Rozdział IV

Szczególne kwestie związane z prawami autorskimi

i pokrewnymi w masie upadłości	457
1. Uwagi wstępne	457
2. Utwory audiowizualne (w tym filmowe)	458
3. Utwory i przedmioty praw pokrewnych o statusie materiału archiwalnego	472
3.1. Pozycja prawna materiału archiwalnego w polskim systemie prawnym.....	472
3.2. Likwidacja masy upadłości a materiały archiwalne inne niż kolekcje prywatne	478
3.3. Archiwalia (kolekcje) prywatne a likwidacja masy upadłości.....	484
3.4. Materiały archiwalne stanowiące tajemnicę korespondencji i zawierające wizerunek.....	488
4. Dzieła osierocone.....	491
4.1. Pojęcie dzieła osieroconego.....	491

4.2. Znaczenie utworów osieroconych dla postępowania upadłościowego.....	496
4.3. Postępowanie z dziełami osieroconymi nieobjętymi postępowaniem upadłościowym.....	499
4.4. Utrata statusu dzieła osieroconego i licencje na korzystanie z utworów osieroconych	508
5. Utwory anonimowe.....	511
6. Utwory i przedmioty praw pokrewnych z retrospektywną ochroną	515
6.1. Przedmioty praw autorskich.....	515
6.2. Przedmioty praw pokrewnych	517
7. Utwory zbiorowe i bazy danych	525
8. Pogranicza prawa autorskiego w masie upadłości.....	531
8.1. Wierzytelności z tytułu <i>droit de suite</i>	531
8.2. Sztuczna inteligencja i jej wytwory.....	538
9. Szczególne kwestie podmiotowe upadłości w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych.....	552
9.1. Problem zdolności upadłościowej organizacji zbiorowego zarządzania	552
9.2. Upadłość w strukturach holdingowych a prawa autorskie i pokrewne.....	569
10. Uwagi końcowe.....	576
Podsumowanie	581
Bibliografia.....	589

WSTĘP

Oddawana do rąk Szanownego Czytelnika monografia jest oparta na następujących założeniach. Celem pracy jest analiza statusu praw autorskich i pokrewnych w masie upadłości w ujęciu dynamicznym. To ostatnie oznacza, że ich pozycja prawna jest rozważana od momentu wejścia do masy upadłości, przez proces inwentaryzacji i zarządzania składnikami masy, na likwidacji masy upadłości skończywszy. Tym zagadnieniom poświęcone są trzy pierwsze rozdziały monografii. Starałem się omawiać wszystkie kwestie, uogólniając je do każdego rodzaju utworu i przedmiotu praw pokrewnych. Nie zawsze jednak jest to możliwe. Niekiedy pojawiają się pewne przypadki szczególne, które trzeba potraktować odrębnie. Mowa jest w tym miejscu o dziełach osieroconych, bazach danych, utworach z przyznaną retrospektywnie ochroną itp. Ich dotyczy rozdział IV. Dużo miejsca w toku wywodu poświęcam programom komputerowym, ponieważ obecnie jest to grupa utworów o znacznym potencjale ekonomicznym. Często też wyłaniają się na tle oprogramowania różne nietypowe zagadnienia dla upadłości (np. umowy o depozyt kodu źródłowego). Dlatego programy komputerowe nie zostały odrębnie potraktowane w ostatnim rozdziale (są omawiane na bieżąco), choć uwagi tam zawarte ich dotyczą (np. w części poświęconej sztucznej inteligencji i bazom danych).

Niniejsza praca jest rozprawą przede wszystkim z zakresu prawa autorskiego. Prawo upadłościowe pełni w omawianym przypadku rodzaj układu odniesienia. Służy pokazaniu problemów, jakie niesie ze sobą niewypłacalność przedsiębiorcy dla praw autorskich i pokrewnych w jego majątku. Takie założenie przesądziło o rozłożeniu poszczególnych akcentów przy pisaniu monografii. Punkt ciężkości położony jest

na wpływ ogłoszenia upadłości na różnego rodzaju stosunki obligacyjne, w jakich pozostaje upadły w relacji do utworów i przedmiotów praw pokrewnych, ale nie tylko. Analizowane są zagadnienia związane z innymi umowami zawartymi przez dłużnika, czasem w celu uchronienia się przed skutkami upadłości. Przygotowana praca jest rozprawą z dziedziny prawa materialnego. Kwestie z obszaru prawa publicznego poruszane są w niej wpadkowo, zwykle wtedy, gdy pojawia się potrzeba nadania rozważaniom większej czytelności czy też osadzenia ich w kontekście.

Pewnego wyjaśnienia wymaga tytuł monografii. Został on ujęty jako „Prawa autorskie i prawa pokrewne w masie upadłości”. Prawa autorskie osobiste oczywiście do owej masy nie należą, choć ich wykonywanie wywierać może na nią wpływ. Do masy wchodzi majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że jest pewien zwyczaj mówienia po prostu o „prawach autorskich” czy „pokrewnych” w kontekście ich przenoszenia czy udzielania licencji. Jest sprawą jasną, że chodzi wówczas o prawa majątkowe. Poza tym, sam ustawodawca niejednokrotnie posługuje się zwrotem „prawa autorskie i prawa pokrewne” tylko w relacji do praw majątkowych. Można to zaobserwować chociażby w tytule ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i pokrewnymi. Niekiedy również w przepisach ustawy o prawie autorskim prawodawca stanowi po prostu o „prawie autorskim” i dopiero z kontekstu wynika, o które prawa autorskie chodzi (np. art. 8 i 9 pr. aut.). Dlatego, żeby nie rozbudowywać nadmiernie tytułu, zdecydowałem się zachować jego brzmienie, dodając niniejsze wyjaśnienie. W tekście używane są na przykład określenia: „autorskie prawa majątkowe”, „autorskie prawa osobiste”, chyba że z kontekstu wynika, którego rodzaju praw dotyczy wywód.

Pozostając jeszcze w sferze rozważań terminologicznych, należy powiedzieć o następującej kwestii. Gdy prace nad książką dobiegały końca, weszła w życie ustawa z 26.07.2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz.U. poz. 1254). Nowelizację tę starałem się uwzględnić w monografii. Jedna zmiana okazała się wszakże szczególnie kłopotliwa. W art. 6

Rozdział I

WEJŚCIE PRAW AUTORSKICH I POKREWNYCH DO MASY UPADŁOŚCI

1. Uwagi wstępne

Upadłość jest zdarzeniem prawnym, które może być oceniane z różnego punktu widzenia. Można o niej mówić z perspektywy ekonomicznej, socjologicznej czy politycznej¹, a także prawnej itp. To, co jest wspólne, jako układ odniesienia dla większości dyskusji na temat upadłości, to jej stygmatyzujący charakter dla dłużnika. Można oczywiście zajście tego zdarzenia tłumaczyć na różne sposoby, w tym czynnikami niezależnymi od upadłego. Często też w tego typu rozważaniach podkreśla się znaczenie typowego dla działalności gospodarczej ryzyka ekonomicznego. Nie ulega mimo to kwestii, że ogłoszenie upadłości stawia dłużnika w bardzo złym świetle, nie jest on postrzegany na rynku jako podmiot wiarygodny. Nie może to być zresztą zaskakujące. Podstawą ogłoszenia upadłości jest przecież niewypłacalność², czyli stan rzeczy, o którym

---

¹ W tym przypadku zwłaszcza wtedy, gdy upadłość dotyczy podmiotów, w które zainwestowano środki z budżetu państwa. Zdarzenie to pośrednio oznaczać może negatywne skutki dla obywateli i innych podatników. To z kolei wywołuje emocje wśród polityków i innych zainteresowanych, pobudzając dyskusję.

² Zob. art. 10 ustawy z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 794 ze zm.): „Upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny”. Na temat pojęcia niewypłacalności zob. zamiast wielu B. Jochemczyk, *Zawarcie i zatwierdzenie układu w postępowaniu upadłościowym*, Warszawa 2011, s. 42 i n. Zob. szerzej na ten

trudno mówić w sposób neutralny. Zawsze, w jakimś stopniu, jest on piętnem dla dłużnika³. Inwestorzy, w tym podmioty korzystające z praw upadłego, obawiają się o losy przedsięwzięcia realizowanego wspólnie z dłużnikiem. Upadłość wywołuje też inne zjawiska rynkowe. Niektórzy uczestnicy obrotu zaczynają bardzo szybko interesować się nabyciem, na dogodnych, atrakcyjnych warunkach, praw, którymi dłużnik dysponuje.

Wśród aktywów, które mogą znajdować się w majątku upadłego, coraz częściej zwraca się uwagę na prawa własności intelektualnej, w tym także prawa autorskie. Można nawet spotkać opinie, że to właśnie w obecnej dobie, dzięki rozwojowi technologicznemu, te prawa nabrały istotnego, ekonomicznego potencjału⁴. Dlatego często są nimi zainteresowani między innymi konkurenci upadłego, którzy dzięki tym prawom chcą

---

temat również F. Zedler [w:] A. Jakubecki, F. Zedler, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Kraków 2003, s. 40–44.

³ Jak się zauważa w literaturze prawniczej: „wieloletnia praktyka stosowania postępowania upadłościowego dowiodła, iż sam fakt rozpoczęcia tej procedury wobec przedsiębiorcy ma dla niego **stygmatyzujący charakter** [podkreśl. A.N.], znacząco utrudniający, a w wielu przypadkach wręcz uniemożliwiający dalsze funkcjonowanie na rynku czy rozpoczęcie innego rodzaju działalności” – D. Kwiatkowski, R. Kosmal, *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 36, pkt 2.

⁴ Dla zobrazowania tej tezy zwraca się uwagę w obcojęzycznym piśmiennictwie przede wszystkim na dwa przypadki upadłości. Pierwszym z nich jest sprawa Nortel Networks, w którym na sprzedaż wystawiono w 2011 r. ok. 6000 praw własności intelektualnej (głównie patentów). Oprócz tego podaje się przykład ogłoszenia upadłości Eastman Kodak w 2012 r. W trakcie postępowania upadłościowego likwidacja objęła ponad 1000 praw własności intelektualnej należących do dłużnika (zob. M.M. Riley, M.R. Annis, *Intellectual Property Licensing and Value Issues in Bankruptcy: Assessing the Risk to Experience the Reward*, „Association of Insolvency & Restructuring Advisors Journal” 2013/6, s. 1). W obu wskazanych sytuacjach aktywa niematerialne upadłych szybciej znalazły potencjalnych nabywców niż prawa innego rodzaju, w szczególności zaś prawa rzeczowe. Stało się to możliwe na rynku Stanów Zjednoczonych Ameryki właśnie dlatego, że bardzo rozwinęły się technologie różnego typu i coraz więcej przedsiębiorców zaczęło w nie inwestować. Na tym tle podkreśla się również negatywne następstwa, jakie niesie ze sobą likwidacja mas upadłościowych zawierających prawa własności intelektualnej. Jest znaczna liczba przedsiębiorców, którzy zainteresowani są nabyciem możliwe tanio praw autorskich po to, aby wykorzystać je do tzw. trollingu. Nabywca nie zamierza korzystać z utworów dłużnika, chce natomiast posłużyć się nimi do blokowania konkurencji na rynku, zwłaszcza w dziedzinie oprogramowania komputerowego. Zob. A. Duggan, N. Siebrasse, *The Protection of Intellectual Property Licences in Insolvency: Lessons from the Nortel Case*, „Penn State Journal of Law & International Affairs” 2015/1, s. 492 i n.

jeszcze bardziej wzmocnić swoją przewagę nad innymi przedsiębiorcami. Wartość ekonomiczną praw własności intelektualnej, w tym praw autorskich, w masie upadłości dostrzegano w piśmiennictwie od dawna⁵. Niemniej w gospodarce, która nie jest odpowiednio rozwinięta, możliwości komercjalizacyjne praw autorskich są zazwyczaj nieuświadomione. Dlatego te prawa nie są czasem postrzegane przez zarządców masy upadłości jako cenne aktywa dłużnika, inaczej niż na przykład prawa rzeczowe. Widać to wyraźnie na przykładzie likwidacji różnego rodzaju jednostek organizacyjnych w państwach opartych na systemie gospodarki centralnie sterowanej. W majątkach tych podmiotów nieraz znajdowały się dobra niematerialne o sporej wartości, na przykład prawa do filmów czy utworów książkowych. Mimo tego likwidatorzy skupieni byli na rozdysponowaniu składników materialnych, nie zważali na losy praw własności intelektualnej⁶. W państwach, w których przyjęto model gospodarki rynkowej, do tej kwestii podchodzi się zupełnie inaczej. Coraz powszechniejsza jest świadomość, że wartość niematerialnych aktywów upadłego może być o wiele wyższa niż rzeczowych składników jego majątku⁷.

Wejście praw autorskich do masy upadłości jest, jak z powyższego wynika, wycinkiem większej całości. Chodzi o włączenie do wspomnianej masy ogółu praw własności intelektualnej. Dotyczy to w konsekwencji

---

⁵ Zob. S. Ritterman, *Komentarz do ustawy o prawie autorskim*, Kraków 1937, s. 151. Jak zauważa P. Stec: „Coraz częściej, zwłaszcza w przypadku firm prowadzących działalność gospodarczą w obszarze nowych technologii, **własność intelektualna** staje się cennym, jeśli nie najistotniejszym, składnikiem przedsiębiorstwa. To ona decyduje o sukcesie rynkowym przedsiębiorcy, to na niej coraz częściej ustanawiane są zabezpieczenia rzeczowe. Wreszcie, w przypadku **upadłości przedsiębiorcy** [podkreśl. A.N.], to właśnie jej los może mieć kluczowe znaczenie dla możliwości jego dalszego funkcjonowania w trakcie trwania postępowania i ewentualnie po zawarciu układu.” – zob. P. Stec, *Dobra niematerialne w postępowaniu upadłościowym*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2005/1, s. 133 (autor podkreśla i dostrzega ekonomiczną rolę m.in. praw autorskich w masie upadłości oraz omawia zagadnienia z tym związane na s. 134–135 zacytowanego artykułu naukowego).

⁶ O kwestii tej jest szerzej mowa w rozdziale IV niniejszej książki.

⁷ Szerzej zamiast wielu J.M. Levinson, *Intellectual Property Collaboration Stresses in Bankruptcy: Protecting the Rights of the Nonbankrupt Parties*, „Hastings Law Journal” 2003/2, s. 471 i n.

nie tylko praw autorskich⁸, ale także praw własności przemysłowej, których wartość ekonomiczna jest często dużo większa niż praw do utworów⁹. Pomiędzy prawami własności przemysłowej i prawami autorskimi oraz pokrewnymi jest wiele podobieństw¹⁰. Mimo tego istnieją również różnice. Można je dostrzec z bardzo różnych punktów widzenia. W ogólności wpływają one na sposób, w jaki w niniejszej monografii jest przedstawiona problematyka praw autorskich i pokrewnych w masie upadłości.

---

⁸ Dotyczy to też praw pokrewnych, ponieważ im także w znacznie części poświęcona jest niniejsza książka.

⁹ Jak się zauważa, na problem upadłości należy patrzeć szeroko, nie tylko przez pryzmat patentów, praw ochronnych na znaki towarowe. Trzeba brać pod uwagę także prawa autorskie, nawet, jeśli nie osiągają one „takiej ekonomicznej wartości” jak wspomniane prawa własności przemysłowej; zob. M.-R. McGuire, *Nutzungsrechte an Computerprogrammen in der Insolvenz – zugleich eine Stellungnahme zum Gesetzesentwurf zur Regelung der Insolvenzfähigkeit von Lizenzen*, GRUR 2009/1, s. 13 i n. (uwagi na tle licencji dotyczących oprogramowania komputerowego w masie upadłości). Istotnie, prawa autorskie nie osiągają na rynku nierzadko takiej wartości, jak chociażby prawa wyłączne na znaki towarowe. „Renomowany znak towarowy prezentuje sobą wymierny potencjał ekonomiczny, często przewyższający jako dobro niematerialne wartość składników materialnych przedsiębiorstwa (wartość znaku Coca Cola szacowana jest na ok. 90 mld dolarów, wartość znaku PKO SA – na ok. 30 mln dolarów” – J. Koczanowski, *Nowe tendencje ochrony znaków towarowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2011/868, s. 42. Trzeba jednak przyznać, że w przypadku znaków towarowych istnieją, powszechnie dostępne, bazy danych (np. royaltystat). Mogą one posłużyć do wyceny używanych przez przedsiębiorców oznaczeń odróżniających (zob. bliżej A. Niewęglowski [w:] *System prawa prywatnego. Prawo własności przemysłowej*, t. 14C, red. R. Skubisz, Warszawa 2017, s. 1021 i n.). Potencjał ekonomiczny praw autorskich znacznie trudniej ocenić. Jest tak dlatego, że przepływ danych o wartości tych praw (np. w transakcjach handlowych) jest często bardzo ograniczony. Nie udostępnia się informacji o cenie np. sprzedawanych praw autorskich w stosunkach wydawniczych czy w dziedzinie oprogramowania komputerowego. To samo dotyczy wysokości opłat w razie udzielenia licencji. Bez tego nie można zastosować metod porównawczych i podobnych w celu oszacowania praw autorskich i pokrewnych. Mimo tego prawa te w dziedzinach takich jak film, muzyka czy w branży informatycznej mają zwykle znaczącą wartość. Stąd, w razie ogłoszenia upadłości, mogą zostać z powodzeniem spieniężone czy wykonane. Zob. też A. Nowak-Far, *Wartościowanie i wycena własności intelektualnej. Perspektywa ekonomicznej analizy prawa* [w:] *100 lat ochrony własności przemysłowej w Polsce. Księga jubileuszowa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej*, red. A. Adamczak, Warszawa 2018, s. 1459 i n.

¹⁰ Na ich szczegółowe omawianie nie pozwala jednak konwencja niniejszej pracy.

Można zaryzykować stwierdzenie, że w każdym przypadku prawo do korzystania z utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego jest w majątku każdego podmiotu, którego upadłość może być ogłoszona. Ta teza nabiera znaczenia w takich państwach, jak Polska, gdzie obok upadłości przedsiębiorców mamy także upadłość konsumentką¹¹. Spełnienie przesłanek uznania dobra niematerialnego za utwór jest w doktrynie i orzecznictwie traktowane na ogół liberalnie. Każdy konsument albo przedsiębiorca ma zazwyczaj w swoim majątku prawa autorskie do jakiegoś utworu. Jeśli nawet nie wchodzi w rachubę malowidło czy utwór poetycki, tradycyjnie przywołujące na myśl działalność twórczą, to możemy wskazać inne dzieła. Chodzi o fotografie, sprawozdania z prowadzonej działalności, logotypy, bazy danych spełniające cechy utworów. Przedsiębiorcy nie zawsze mają tego świadomość, niemniej jednak albo sami są twórcami, albo nabyli prawa autorskie w sposób pochodny na przykład od swoich pracowników.

W dzisiejszej dobie większość uczestników obrotu ma prawo do korzystania z programu komputerowego, czyli licencję. W rachubę wchodzi nie tylko upoważnienia do korzystania ze złożonego, specjalistycznego oprogramowania¹², ale także na przykład powszechne zabezpieczenia komputerów przed atakiem hakerów¹³. Wspomniane licencje są prawami majątkowymi, które mają niewątpliwe znaczenie w razie ogłoszenia upadłości¹⁴. Nie każdy upadły lub potencjalny upadły ma natomiast w swoim majątku prawa własności przemysłowej. Nie wszyscy uczestnicy dysponują patentami czy prawami ochronnymi na znaki towarowe. To samo dotyczy licencji na korzystanie z oznaczeń odróżniających czy wynalazków.

¹¹ Zob. w związku z tym przepisy art. 491¹–491²⁴ pr. up.

¹² Np. programy komputerowe służące do wystawiania faktur czy prowadzenia gabinetów lekarskich.

¹³ Zob. M.-R. McGuire, *Nutzungsrechte an Computerprogrammen...*, s. 13 i n.; A. Metzger, M. Barudi, *Open Source in der Insolvenz. Die wichtigsten Konsequenzen einer Insolvenz des Lizenzgebers im Überblick*, „Computer und Recht“ 2009/9, s. 557 i n. (w kontekście problemu „odporności” licencji na upadłość).

¹⁴ Oczywiście czymś zupełnie innym jest to, czy i na ile prawa do korzystania z utworów mogą zostać wykorzystane do tego, aby rzeczywiście posłużyć interesom wierzycieli i wzbogacić fundusze masy upadłości. Ta kwestia jest złożona i zależy od okoliczności konkretnego przypadku.

Opracowanie zawiera analizę zagadnień prawnych związanych z prawami autorskimi i pokrewnymi od momentu ich wejścia do masy upadłości, poprzez zarządzanie prawami przez syndyka, aż po likwidację masy upadłości obejmującej te prawa.

Dużo miejsca poświęcono problematyce wpływu ogłoszenia upadłości na umowy z zakresu prawa autorskiego, w tym licencyjne oraz sublicencyjne, a także na obciążenia na prawach (m.in. zastaw rejestrowy, powiernicze przeniesienie praw). Omówiono także kwestię rozwiązania kontraktu przez syndyka oraz różnego rodzaju klauzul w umowach licencyjnych, za pomocą których strony usiłują uchronić się przed upadłością jednej z nich (upadłość licencjobiorcy lub licencjodawcy).

Całość rozważań osadzono w szerokim kontekście, dokonując obszernej analizy prawnoporównawczej – w monografii uwzględniono ustawodawstwo m.in. Stanów Zjednoczonych Ameryki, Kanady, Francji, Królestwa Niderlandów, Japonii, Hiszpanii i Niemiec.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla prawników zajmujących się problematyką praw autorskich i pokrewnych w masie upadłości (sędziów, adwokatów, radców prawnych). Będzie przydatna również komornikom i syndykom masy upadłościowej oraz pracownikom naukowym interesującym się prawem handlowym i własnością intelektualną.

Adrian Niewęglowski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, pracownik badawczo-dydaktyczny na Wydziale Prawa i Administracji UMCS; specjalista z zakresu prawa własności intelektualnej; radca prawny; dwukrotny laureat w konkursie Prezesa Urzędu Patentowego RP na najlepsze prace naukowe z dziedziny własności przemysłowej (2005, 2009); za osiągnięcia na polu własności intelektualnej otrzymał Medal Unii Lubelskiej od Prezydenta Miasta Lublin (2024); autor i współautor około 150 prac naukowych opublikowanych w Polsce i za granicą.

PUBLIKACJA POLECANA PRZEZ KATEDRĘ PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

9788383589404 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8358-940-4

9 788383 589404

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 199 Zł (W TYM 5% VAT)